

بررسی مشکلات و چالش‌ها در صنایع چرم

زهرا علی رضائزاددیل^۱، مهدی شعیانی پور^{۲*}

چکیده

با بررسی روند صادرات چرم ایران و زنجیره ارزش مشاهده شد که صنعت چرم ایران با وجود مواد اولیه و امکانات کافی نتوانسته سهم بازار عمده‌ای داشته باشد و طی سال‌های اخیر کشورهای هند، ایتالیا، اندونزی پیشرفت‌های فزاینده‌ای در مقایسه با ایران داشته‌اند. استراتژی‌ها و راهکارهای پیشنهادی به منظور بهبود صنعت چرم و افزایش صادرات و رسیدن به سهم بازارهای جهانی بیشتری ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: صادرات، صنعت، چالش، راهکار

شاخه تخصصی: (بررسی مشکلات و چالش‌های مدیریتی پیش‌رو در صنایع چرم)

مقدمه:

ایرانیان با پیشینه سه هزار ساله، اولین و قدیمی‌ترین تولیدکنندگان چرم در جهان هستند. آثار باستانی به جا مانده از دوران قبل از میلاد نشان دهنده این است که ایرانیان از حدود ۱۵۰۰ سال قبل از میلاد از پوست برای تهیه لباس، کفش و جنگ افزار استفاده می‌کردند ولی از ۵۵۰ سال قبل از میلاد بود که از چرم برای لباس و زره نیز استفاده کردند.

وضعیت صنعت چرم در ایران:

باتوجه به گزارشات به دست آمده در حدود پنج هزار سال پیش از میلاد مسیح در غرب ایران کفش و جنگ افزار از پوست و چرم تهیه می‌شود. حدود 1500 سال قبل از میلاد مسیح ایرانیان از پوست برای تهیه لباس استفاده می‌کردند. دباغی پوست در ایران با استفاده از مواد گیاهی انجام می‌شد و از آنجا که دستورالعمل این امور سری تلقی می‌شد، آنطور که باید دباغی پوست در ایران پیشرفت نکرد حتی تا اوایل قرن حاضر نیز دباغ خانه‌های ایران از فنون و روش‌های جدید استفاده نمی‌کردند اما به روش‌های سنتی در شهرهای همدان، تبریز، مشهد و تهران فعال بوده و نیاز جامعه آن روز را تأمین می‌کردند. دهه 1350 یکی از درخشانترین دوران صنعت چرم سازی در کشور بود. در این دوران یکی از بزرگترین مراکز علمی و تحقیقاتی صنعت چرم سازی با نام مرکز بهبود پوست و چرم ایران در کشور تأسیس شد. حداقل استاندارد سه مرحله از مراحل تولید چرم در این مرکز زیر نظر موسسه تحقیقات صنعتی و استاندارد وزارت صنایع و معادن فعال بر تدوین و اجرا می‌شد که مورد قبول و تأیید موسسات تحقیقاتی استاندارد بین المللی قرار داشت. ایران که روزگاری از پیشتازان چرم مرغوب و درجه یک دنیا بود امروز عرصه را به رقیبان واگذار کرده و با صادرات انواع اسلایمور و وت بلو میزان چرم و کالاهای چرمی به میزان بسیار قابل توجهی کاهش یافته است. البته همان گونه که بر همگان آشکار است این مساله ریشه در کانون‌های مختلفی دارد و رفع آن نیازمند تدبیر و بسیج همگانی دست اندرکاران این صنعت است. تورم و افزایش نقدینگی، بالا رفتن قیمت در بازار جهانی، آلاینده‌های زیست محیطی و عدم وجود نیروی کار متخصص، بدیهی‌ترین و روشن‌ترین مشکلاتی است که این صنعت با آن روبرو است.

بحران در صنعت چرم

صنعت چرم در وضعیت بحرانی و در آستانه تعطیلی است. از جمله علل این وضعیت می‌توان به واردات بی‌رویه از چین، کاهش کشتار دام به علت کاهش قدرت خرید مردم، گران تمام شدن مواد اولیه وارداتی از اروپا و بدتر از همه قاچاق اشاره کرد. صنعت چرم ایران از سال ۱۳۴۸ تا سال ۱۳۵۷ خورشیدی از رشد بسیار خوبی برخوردار بود به گونه‌ای که طی این مدت صنعت چرم ایران توانست با تأسیس ۵ کارخانه بزرگ و مدرن حتی از ترکیه که در کنار ایتالیا از صاحبان صنعت چرم جهان به شمار می‌رود نیز پیشی بگیرد. هرچند که به گفته فعالان صنعت چرم در حال حاضر

حدود ۲۵۰ کارگاه و کارخانه چرمسازی در ایران فعالیت می‌کنند که عمدتاً در شهرهای ورامین، مشهد، تبریز، همدان و زنجان مستقر هستند اما مشکلات زیادی بر سر راه ادامه فعالیت این واحدها وجود دارد به گونه‌ای که کم نیستند واحدهایی که عطای این کار را به لقایش بخشیده و از صنعت چرم کناره‌گیری کرده‌اند.

مشکلات اصلی صادرکنندگان چرم:

بالا بودن عوارض صادرات چرم
نا مناسب بودن استحصال، نگهداری و توزیع پوست
عدم وجود آموزش در مراحل پرورش دام، استحصال پوست، نگهداری و توزیع
تغییر شدید قیمت مواد اولیه و خام
وجود فاصله زیاد بین تجهیزات موجود در تولید و تکنولوژی روز
وجود تولیدکنندگان بدون مجوز در مکان‌های تایید نشده و استفاده از کارگران خارجی
امراض دامی
عدم حمایت دولت
مشکل نقدینگی

راه‌های آرایه شده برای برطرف کردن مشکلات و تنگناها:

الف) راه‌های کوتاه مدت

افزایش تولید در واحد دام.
بهداشتی نمودن اماکن دامی.
کنترل بیماریها و پیگیری و درمان بیماریها و انگلهای آسیب رسان به پیوست
حفاظت و بهره برداری مناسب از ذخائر ژنتیکی مطلوب.
ایجاد تشکل‌های صنفی مناسب.
تشویق دامداران به ایجاد تعاونی دامداری
استقرار واحدهای صنعتی دامداری و صنایع وابسته.

ب) راه‌های متوسط و طولانی مدت

اعمال سیاستهای صحیح اصلاح نژادی
اجباری نمودن صدور پروانه برای فروشندهگان پوست و مجبور گرداندن آنها به تهیه وسایل فنی.
کنترل پروانه کار کلیه کارگاههای چرمسازی و جلوگیری از ادامه فعالیت فاقدین پروانه کار.
کم کردن تعرفه‌های گمرکی مربوط به ماشین آلات، مواد شیمیایی و مواد متفرقه صنعت چرم.
تشویق صنعت پا افزار به استفاده از چرم رویه که از پوستهای سبک تهیه می‌شود.
ترغیب به تولید داخلی مواد شیمیایی و متفرقه جهت تامین احتیاجات صنعت پا افزار.

نتیجه‌گیری

بررسی زنجیره ارزش صنعت چرم در سایر کشورهای مورد مطالعه نشان دهنده آن است که عملاً غیر از ایران سایر کشورهای صادر تجارت جهانی کد 211 که ماده اولیه این زنجیره محسوب می‌شود سهم چندانی را به خود اختصاص نداد و اند و عمده توجه فعالان این صنعت بر کدهای 611 و 851 که ارزش افزوده بیشتری ایجاد می‌نماید، قرار دارد. به طور کلی کشور چین در بخش‌های قابل توجهی از این زنجیره رقابت پذیری بالایی دارد و از قطب‌های بزرگ جهانی در این صنعت محسوب می‌شود. توجه به این مساله حائز اهمیت است که کشورهای چین و اندونزی، انواع پای پوش و کیف و جمدان را که محصولات پایین دستی این زنجیره می‌باشند و ارزش افزوده بسیار بالاتری را حاصل می‌نمایند مورد توجه قرار داده‌اند و در تولید و صادرات آنها اهتمام ویژه‌ای از خود نشان داده‌اند و در بازارهای جهانی از جایگاه رقابتی بسیار بالایی برخوردار شده‌اند.

مراجع

- [۱] تقی زاده، محمد علی، ماهنامه بررسی های بازرگانی، آبان ۱۳۷۹: شماره ۱۵۸: توسعه صنعت چرم نیازمند حل مشکلات است.
- [1] S.T. Chang, D.K. Arora, K.G. Mukerji, E.H. Marh., " Cultivated mushrooms, Handbook of Applied Mycology III. Inc"., New York., pp. 221–240., 1991.
- [2]. E. Yousefzade., " Fundamentals of Industrial Leather Producing & Finishing"., Rasa, 1386.